

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه سمنان

حسابداری شرکتها

تدوین شده برای رشته های اقتصاد و سایر رشته های مالی

در مقاطع مختلف

مؤلفان:

دکتر سید کاظم ابراهیمی

علی بهرامی نسب

فاطمه جلالی

(اعضای هیأت علمی دانشگاه سمنان)

زهره عباسی

عنوان و نام پدیدآور : حسابداری شرکتها/مولفان سید کاظم ابراهیمی... [و دیگران].

مشخصات نشر : سمنان: دانشگاه سمنان، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری : ۳۵۸ ص: جدول.

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۴۰-۷۸-۷ :

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : مولفان سید کاظم ابراهیمی، علی بهرامی نسب، فاطمه جلالی، زهره عباسی

یادداشت : واژه نامه .

موضوع : شرکتها -- حسابداری

شناسه افزوده : ابراهیمی، سید کاظم، ۱۳۴۸ -

شناسه افزوده : دانشگاه سمنان

رده بندی کنگره : ۵۱۲.۱۱ ح ۴ ش ۵۶۸۶ HF

رده بندی دیویی : ۶۵۷/۹۵

شماره کتابشناسی ملی : ۲۹۵۵۶۵۲

زهره عباسی

حسابداری شرکتها

مولفان: دکتر سید کاظم ابراهیمی - علی بهرامی نسب، فاطمه جلالی، زهره عباسی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۲

طرح روی جلد و صفحه آرای: اسماعیل شجاعی

ناشر: انتشارات دانشگاه سمنان

شمارگان: ۲۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۴۰-۷۸-۷ :

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات دانشگاه سمنان می باشد.

تلفن انتشارات: ۰۲۳۱-۳۲۲۰۲۹۵

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۱۳

فصل ۱ شرکت های تجاری..... ۱۵

مقدمه..... ۱۶

تعریف شرکت های تجاری در ایران..... ۱۷

انواع شرکت های تجاری..... ۱۸

۱- شرکت سهامی..... ۱۹

۲- شرکت های با مسئولیت محدود..... ۲۰

۳- شرکت تضامنی..... ۲۱

۴- شرکت مختلط غیرسهامی..... ۲۲

۵- شرکت مختلط سهامی..... ۲۲

۶- شرکت نسبی..... ۲۳

۷- شرکت تعاونی تولید و مصرف..... ۲۴

خلاصه..... ۲۶

سؤال..... ۲۸

فصل ۲ شرکت های تضامنی..... ۲۹

مقدمه..... ۳۰

بخش اول - تعریف شرکت تضامنی..... ۳۱

ویژگی های شرکت تضامنی..... ۳۱

۱- سهولت تشکیل..... ۳۱

۲- مسئولیت نامحدود شرکا..... ۳۲

۳- مدیریت..... ۳۲

۴- انتخاب آزادانه شرکا..... ۳۲

۵- مالکیت مشترک دارایی ها..... ۳۲

۴.....حسابداری شرکت ها

- ۳۲ ۶- عمر محدود
- ۳۲ ۷- نمایندگی متقابل
- ۳۳ شرکتنامه
- ۳۴ انواع حساب ها در شرکت تضامنی
- ۳۴ ۱- حساب سرمایه شرکا
- ۳۴ ۲- حساب جاری شرکا
- ۳۴ ۳- حساب برداشت شرکا
- ۳۴ ۴- حساب وام شرکا

بخش دوم - حسابداری ایجاد شرکت تضامنی..... ۳۵

- ۳۵ ۱- سرمایه گذاری نقدی شرکا
- ۳۵ ۲- سرمایه گذاری غیر نقدی شرکا
- ۳۹ ۳- سرمایه گذاری مجدد شرکا
- ۴۰ ۴- برداشت شرکا
- ۴۰ ۵- بستن حساب ها در شرکت تضامنی
- ۴۰ الف) حساب های موقت
- ۴۲ ب) حساب های دائمی
- ۴۳ ۶- تهیه صورت های مالی

بخش سوم - تقسیم سود و زیان در شرکت تضامنی..... ۴۹

- ۴۹ روش های تقسیم سود و زیان در شرکت های تضامنی
- ۵۰ ۱- تقسیم سود و زیان به نسبت ثابت یا معین
- ۵۱ ۲- تقسیم سود و زیان به نسبت سرمایه
- ۵۱ الف) تقسیم سود و زیان به نسبت سرمایه اول دوره شرکا
- ۵۳ ب) تقسیم سود و زیان به نسبت سرمایه پایان دوره
- ۵۴ پ) تقسیم سود و زیان به نسبت میانگین سرمایه شرکا

۳- تخصیص حقوق و پاداش و تقسیم باقیمانده به نسبت ثابت ۵۷

۴- تخصیص بهره به سرمایه و تقسیم باقیمانده به نسبت ثابت ۵۹

۵- تقسیم سود و زیان بر اساس ترکیبی از مبانی ذکر شده ۶۰

بخش چهارم - ورود شریک جدید ۶۷

حسابداری ورود شریک جدید ۶۷

۱- ورود شریک جدید از طریق خرید تمام یا قسمتی از سهم الشرکه (سرمایه) شرکای قدیم ۶۷

۲- ورود شریک از طریق سرمایه گذاری مستقیم در شرکت ۶۹

الف) ورود شریک جدید بدون تجدید ارزیابی دارایی ها و بدهی ها ۷۰

۱- اختصاص پاداش به شرکای قدیمی ۷۰

۲- اختصاص سرقفلی به شرکای قدیمی ۷۳

۳- اختصاص پاداش به شریک جدید ۷۵

۴- ندادن پاداش یا سرقفلی به شرکای ۷۷

ب) ورود شریک جدید همراه با تجدید ارزیابی دارایی ها و بدهی ها ۷۸

بخش پنجم - خروج شریک از شرکت تضامنی ۸۳

حسابداری خروج شریک ۸۳

الف) خروج شریک از طریق واگذاری سهم الشرکه (سرمایه) به شرکای باقیمانده ۸۴

ب) خروج شریک از طریق دریافت دارایی های شرکت تضامنی ۸۷

الف) خروج شریک بدون تجدید ارزیابی دارایی ها و بدهی ها ۸۷

۱- دریافت دارایی های شرکت معادل سهم الشرکه (سرمایه) خود ۸۷

۲- دریافت دارایی های شرکت بیشتر از سهم الشرکه (سرمایه) خود ۸۸

۳- دریافت دارایی های شرکت کمتر از سهم الشرکه (سرمایه) خود ۹۰

ب) خروج شریک همراه با تجدید ارزیابی دارایی ها و بدهی ها ۹۱

فوت شریک ۱۰۱

بخش ششم - انحلال شرکت های تضامنی	۱۰۳
حسابداری انحلال و تصفیه شرکت های تضامنی	۱۰۴
الف) استفاده از حساب تصفیه	۱۰۴
ب) استفاده از حساب سود و زیان تصفیه	۱۰۹
پ) استفاده از روش تعدیل سرمایه	۱۱۲
نحوه عمل با مانده بدهکار سرمایه شرکا	۱۱۵
خلاصه	۱۱۸
سؤال	۱۲۰
تمرین	۱۲۱
ضمیمه	۱۳۵

فصل ۳ شرکت های سهامی

مقدمه	۱۴۵
بخش اول - تعریف، ارکان و کلیات شرکت های سهامی	۱۴۶
تعریف شرکت سهامی	۱۴۷
ویژگی های شرکت های سهامی	۱۴۷
الف- مسئولیت محدود سهامداران	۱۴۷
ب- شخصیت حقوقی مستقل	۱۴۸
پ- جدایی مدیریت از مالکیت	۱۴۸
ت- سهولت جمع آوری سرمایه	۱۴۸
ث- سهولت در انتقال مالکیت	۱۴۸
ارکان شرکت های سهامی	۱۴۸
۱- مجامع عمومی	۱۴۸
الف- مجمع عمومی مؤسس	۱۴۹
ب- مجمع عمومی عادی	۱۴۹
پ- مجمع عمومی فوق العاده	۱۴۹

۱۵۰	۲- هیأت مدیره
۱۵۰	۳- بازرسان
۱۵۱	انواع شرکت سهامی
۱۵۱	۱- شرکت سهامی عام
۱۵۱	۲- شرکت سهامی خاص
۱۵۲	مقایسه شرکت سهامی خاص و عام
۱۵۳	مراحل تشکیل شرکت سهامی عام
۱۵۳	الف- مرحله مقدماتی
۱۵۳	ب- مرحله نهایی
۱۵۴	مراحل تشکیل شرکت سهامی خاص
۱۵۴	برخی از اصطلاحات مربوط به شرکت های سهامی
۱۵۴	۱- سرمایه مجاز (سرمایه اسمی یا سرمایه ثبت شده)
۱۵۴	۲- سهام صادر نشده
۱۵۴	۳- سهام صادر شده
۱۵۵	۴- سهام منتشره در دست سهامداران
۱۵۵	۵- سهام خزانه
۱۵۵	۶- سهام پذیره نویسی شده (سهام تعهد شده)
۱۵۵	۷- ارزش اسمی سهام
۱۵۵	۸- نام شرکت های سهامی
۱۵۶	۹- اساستامه

بخش دوم- تعریف سهام و انواع آن ۱۵۷

۱۵۷	۱- انواع سهام از لحاظ دارا بودن ارزش اسمی
۱۵۷	۲- انواع سهام از لحاظ ذکر مشخصات سهامدار
۱۵۸	۳- انواع سهام از لحاظ منافع سهامداران
۱۵۹	۴- انواع سهام ممتاز از لحاظ دریافت سود سهام
۱۵۹	الف- سهام ممتاز با حق انباشت سود (سهام ممتاز جمع شونده)

- ب- سهام ممتاز بدون حق انباشت سود (سهام ممتاز غیر جمع شونده) ۱۵۹
- پ- سهام ممتاز غیر مشارکتی ۱۶۰
- ت- سهام ممتاز با حق مشارکت کامل ۱۶۰
- ث- سهام ممتاز با حق مشارکت محدود (جزئی) در سود ۱۶۰

بخش سوم- انواع روش های انتشار سهام ۱۷۱

- الف) فروش سهام به صورت نقدی ۱۷۱
- ۱- فروش نقدی سهام معادل ارزش اسمی ۱۷۱
- ۲- فروش سهام به فیضی بیشتر از ارزش اسمی ۱۷۲
- ۳- فروش سهام به فیضی کمتر از ارزش اسمی ۱۷۲
- ب) فروش سهام در برابر دارایی های غیر نقدی ۱۷۶
- پ) فروش سهام از طریق پذیره نویسی ۱۷۸
- ۱- بابت پذیره نویسی سهام و پرداخت بخشی از مبلغ آن به طور نقدی ۱۷۹
- ۲- بابت مطالبه بخشی از مبلغ تعهد شده ۱۷۹
- ۳- بابت واریز مبلغ مطالبه شده ۱۷۹
- ۴- بابت انتشار برگه های سهام ۱۸۱
- هزینه های انتشار سهام ۱۸۴
- سهام خزانه ۱۸۴
- ویژگی های سهام خزانه ۱۸۵
- حسابداری سهام خزانه ۱۸۶
- الف) روش حسابداری بهای تمام شده (رویکرد یک مبادله ای) ۱۸۶
- ب) روش حسابداری ارزش اسمی (رویکرد دو مبادله ای) ۱۹۰

بخش چهارم- حقوق صاحبان سهام و ارزش دفتری ۱۹۵

- محاسبه ارزش دفتری سهام ۱۹۶
- الف) محاسبه ارزش دفتری در حالتی که فقط سهام عادی وجود دارد ۱۹۶

- ب) محاسبه ارزش دفتری در حالتی که سهام عادی و ممتاز وجود داشته باشد ۱۹۷
- پ) محاسبه ارزش دفتری در حالتی که سهام عادی و ممتاز وجود داشته باشد و سهام ممتاز دارای ارزش تصفیه باشد ۲۰۰

بخش پنجم - تغییرات سرمایه در شرکت های سهامی ۲۰۲

- افزایش سرمایه ۲۰۲
- ۱- افزایش سرمایه از طریق افزایش ارزش اسمی ۲۰۳
- ۲- افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید ۲۰۴
- الف) افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید به طور نقدی ۲۰۴
- ب) افزایش سرمایه از محل سود انباشته، صرف سهام و یا اندوخته ها ۲۰۶
- پ) افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران ۲۱۰
- کاهش سرمایه ۲۱۱
- ۱- کاهش اختیاری سرمایه ۲۱۱
- ۲- کاهش اجباری سرمایه ۲۱۲
- الف) کاهش اجباری سرمایه به علت زیان های وارده ۲۱۲
- ب) کاهش اجباری سرمایه به علت عدم پرداخت باقیمانده مبلغ پذیره نویسی ۲۱۴

بخش ششم - صورت های مالی، مالیات، سود انباشته و سود سهام ۲۱۶

- صورت های مالی شرکت های سهامی ۲۱۶
- مالیات بر درآمد شرکت های سهامی ۲۱۸
- سود (زیان) انباشته ۲۱۹
- تخصیص سود انباشته ۲۲۰
- اندوخته قانونی ۲۲۲
- سایر اندوخته ها ۲۲۲
- سود سهام ۲۲۴
- اشکال مختلف سود سهام ۲۲۴

۲۲۴	۱- سود نقدی سهام
۲۲۵	۲- سود غیر نقدی سهام
۲۲۷	۳- سود سهمی
۲۲۷	الف) توزیع سود سهمی غیر قابل ملاحظه
۲۲۹	ب) توزیع سود سهمی قابل ملاحظه
۲۳۱	تجزیه سهام
۲۳۲	سود هر سهم
۲۳۳	مخاسبه سود هر سهم در ساختار ساده سرمایه
۲۳۳	الف- شرکت سهامی فقط دارای سهام عادی است و تعداد سهام عادی در طول سال ثابت باشد
۲۳۴	ب- شرکت سهامی فقط دارای سهام عادی است و تعداد سهام عادی در طول سال تغییر یافته باشد
۲۳۶	پ- شرکت سهامی فقط دارای سهام عادی و سهام ممتاز غیر قابل تبدیل باشد
۲۳۸	بخش هفتم- انحلال شرکت های سهامی
۲۳۸	حسابداری تصفیه شرکت سهامی
۲۳۹	۱- بابت وصول مطالبات شرکت
۲۴۰	۲- بابت فروش دارایی های شرکت
۲۴۲	۳- بابت پرداخت بدهی ها
۲۴۲	۴- بابت هزینه های انحلال
۲۴۳	۵- محاسبه مانده حساب سود و زیان تصفیه
۲۴۳	۶- بابت بستن حساب وجه نقد و حقوق صاحبان سهام
۲۵۳	خلاصه
۲۵۵	سؤال
۲۵۷	تمرین
۲۶۸	ضمیمه

فصل ۴ شرکت های تعاونی ۲۷۳

مقدمه ۲۷۴

بخش اول - شرکت های تعاونی ۲۷۵

تاریخچه پیدایش شرکت تعاونی ۲۷۵

شرکت های تعاونی ایران ۲۷۵

تعریف شرکت های تعاونی ۲۷۶

انواع شرکت های تعاونی ۲۷۷

الف) انواع شرکت تعاونی از لحاظ نوع عضویت ۲۷۷

ب) انواع شرکت تعاونی از لحاظ نوع فعالیت ۲۷۷

پ) انواع شرکت تعاونی در ایران بر حسب گرایش ۲۷۸

اعضا در شرکت های تعاونی ۲۷۸

نحوه تأمین سرمایه ۲۷۹

ارکان شرکت تعاونی ۲۷۹

مجمع عمومی ۲۸۰

هیئت مدیره شرکت تعاونی ۲۸۰

بازرس شرکت تعاونی ۲۸۱

بخش دوم - حسابداری شرکت های تعاونی ۲۸۳

حسابداری تشکیل شرکت های تعاونی ۲۸۳

مقررات تقسیم سود در تعاونی ها ۲۸۷

تغییرات سرمایه در شرکت های تعاونی ۲۹۲

افزایش سرمایه ۲۹۳

۱- افزایش سرمایه از طریق افزایش ارزش اسمی سهام ۲۹۳

۲- افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید ۲۹۴

۳- افزایش سرمایه به ارزش منصفانه ۲۹۷

کاهش سرمایه ۳۰۰

الف- کاهش سرمایه به دلیل خروج عضو ۳۰۰

۳۰۱	ب- کاهش سرمایه به دلیل زیان های وارده.....
۳۰۲	انحلال شرکت تعاونی.....
۳۰۶	خلاصه.....
۳۰۷	سؤال.....
۳۰۸	تمرین.....

فصل ۵ مشارکت مخصوص..... ۳۱۳

۳۱۴	مقدمه.....
۳۱۵	بخش اول - تعریف مشارکت مخصوص.....
۳۱۵	مشارکت خاص.....
۳۱۷	تفاوت بین شرکت های عملی (مشارکت خاص) و شرکت های تضامنی.....
۳۱۸	تفاوت بین مشارکت خاص و حق العمل کاری.....
۳۱۸	انواع مشارکت خاص.....

بخش دوم - حسابداری مشارکت مخصوص..... ۳۲۰

۳۲۰	۱- حسابداری مشارکت خاص بدون نگهداری دفاتر مالی جداگانه.....
۳۲۶	تضمین وصول مطالبات به وسیله یکی از شرکا.....
۳۲۶	سوخت شدن مطالبات.....
۳۳۰	۲- حسابداری مشارکت خاص با دفاتر مالی جداگانه.....
۳۳۳	تضمین وصول مطالبات به وسیله یکی از شرکا.....
۳۳۴	سوخت شدن مطالبات.....
۳۳۸	خلاصه.....
۳۳۹	سؤال.....
۳۴۰	تمرین.....

واژه نامه..... ۳۴۵

فهرست منابع و مآخذ..... ۳۵۷

پیشگفتار

در زمینه تدوین کتاب های درسی پایه و مرجع در رشته حسابداری کتب فزآوانی، که نتیجه تلاش و زحمات مؤلفان و مترجمان است؛ به رشته تحریر در آمده است. به دلیل وسعت و پیچیدگی کار، علی رغم تلاش های مؤلفان و محققان گرامی، تحقیقات علمی هرگز بی نتیجه نبوده و هر گونه اثر علمی که مطالبی نو و یا روش کاربردی جدیدی ارائه کند، می تواند در حفظ و غنای آثار علمی نقش مؤثری داشته باشد.

هدف از تألیف این کتاب، آموزش درس حسابداری شرکت ها به دانشجویان رشته اقتصاد و سایر رشته های مالی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی است. در تألیف این کتاب جنبه های کاربردی بیشتر مدنظر بوده و سعی شده است زیربنایی جهت مطالعات بعدی را فراهم آورد. بدین منظور در پایان هر فصل سؤال و تمرین و در پایان کتاب، اصطلاحات به کار برده شده با برابرهایی آن ها و فهرست منابع و مآخذ، برای آنان که مایل به مطالعات بیشتری هستند، اضافه شده است. این کتاب با نثری بسیار ساده و روان فراهم شده و اساساً اصرار بر این بوده است که از ادبیات و مطالب پیچیده و نامناسب جلوگیری شود. به عنوان نمونه در بحث حسابداری شرکت های سهامی از پرداختن به مباحثی مانند حساب تولید و عملکرد که بین تمام شخصیت های حقوقی مشترک بوده و در سرفصل دروس دیگر حسابداری قرار می گیرد خودداری شده است.

در تألیف مطالب این کتاب، ضمن به کارگیری منابع و مآخذ مختلف منتشر شده در زمینه حسابداری، کوشش شده است تا به اصول پذیرفته شده حسابداری اعلام شده از سوی مجامع حرفه ای حسابداری نیز استناد و قوانین موضوعه کشورمان نیز در ارتباط با مطالب به طرق مختلف ارائه شود.

کتاب حسابداری شرکت ها در پنج فصل تدوین شده است. در فصل اول انواع شرکت ها با توجه به قانون تجارت معرفی شده است. فصل دوم مبحث شرکت های تضامنی، فصل

سوم شرکت های سهامی، فصل چهارم شرکت های تعاونی و در فصل پنجم شرکت های مشارکتی مورد بحث قرار گرفته است. در خاتمه لازم می دانیم که از زحمات استادان محترم، مؤلفان و مترجمان مباحث حسابداری که در اعتلای این رشته نقش بسزایی داشته اند تشکر و قدردانی کنیم.

www.ketab.ir